

The Millie Arbesfeld
Midreshet Yom Rishon

Sunday Morning Learning Program for Women

WWW.MIDRESHETYOMRISHON.ORG

Kayn Ayin Hara
*Do We Have to Worry
About the Evil Eye?*

Rabbi Danel Rapp
February 21, 2016 • יב' אדר א' תשע"ו

1) שמות פרק ל פסוק יב

כִּי תִשָּׂא אֶת רֹאשׁ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְקֻדֵיהֶם וְנִתְּנוּ אִישׁ כְּפָר נִפְשׁוֹ לֵה' בְּפָקֶד אֲתָם וְלֹא יִהְיֶה בָהֶם נֶגֶף בְּפָקֶד אֲתָם

2) רש"י שמות פרק ל פסוק יב

ולא יהיה בהם נגף - שהמנין שולט בו עין הרע והדבר בא עליהם, כמו שמצינו בימי דוד

3) משנה מסכת אבות פרק ב משנה יא

רבי יהושע אומר עין הרע ויצר הרע ושנאת הבריות מוציאים את האדם מן העולם

4) פירוש רבינו יונה על אבות פרק ב משנה יא

רבי יהושע אומר עין הרע - פי' מי שאינו שמח בחלקו ועוין את חברו העשיר ממנו מתי יעשר עושר גדול כמוהו והוא גורם רע לעצמו. ולחברו כאשר אמרו חכמי הטבע. מכל אשר לרעהו אויר עולה מן המחשבה ההוא ושורף את הדברים שעוין בהם בעיניו הרע. גם בקרבו ישרף אחר שמתאוה לדברים שאין יכולת מצוי בידו לעשות המחשבה ההיא מקלקלת גופו כי יתקצר רוחו ומוציאתו מן העולם וזהו עין הרע שאמר ר' יהושע וראיה לזה הפי' על שאמר בכאן עין הרע בלשון זכר שזהו העוין ברע. ולמעלה אמר עין רעה שפי' על מדת הכילות שלא כדברי מקצת המפרשים ויצר הרע ושנאת הבריות כמשמען מוציאים את האדם מן העולם

5) תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף קז עמוד ב

דברים ז' והסיר ה' ממך כל חלי, אמר רב זו עין. רב לטעמיה, דרב סליק לבי קברי, עבד מאי דעבד. אמר תשעין ותשעה בעין רעה, ואחד בדרך ארץ

6) רש"י מסכת בבא מציעא דף קז עמוד ב

כל חלי - דבר שכל החלאים תלויין בו, וזו העין, עין רעה עבד מה דעבד - יודע היה ללחוש על הקברות ולהבין על כל קבר וקבר באיזו מיתה מת אם מת בזמנו אם בעין רעה

7) תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף קיח עמוד א וב

איבעי ליה לאיניש לאיזדהורי מעינא בישא. והיינו דקאמר להו יהושע, דכתיב (יהושע י"ז) ויאמר אליהם יהושע אם עם רב אתה עלה לך היערה, אמר להו לכו והחבאו עצמכם ביערים שלא תשלוט בכם עין רע, אמרו ליה אנן מזרעא דיוסף דלא שלטא ביה עינא בישא; דכתיב (בראשית מ"ט) בן פורת יוסף בן פורת עלי עין, ואמר רבי אבהו אל תקרי עלי עין אלא עולי עין. ר' יוסי ברבי חנינא אמר, מהכא (בראשית מ"ח) וידגו לרוב בקרב הארץ, מה דגים שבים - מים מכסים עליהם ואין העין שולטת בהם, אף זרעו של יוסף אין העין שולטת בהם

8) תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף ב עמוד ב

אמר ר' אבא אמר רב הונא אמר רב אסור לאדם לעמוד בשדה חבירו בשעה שהיא עומדת בקמותיה

9) רש"י מסכת בבא בתרא דף ב עמוד ב

אסור לאדם שיעמוד כו' - שלא יזיקנו בעין רעה

10) תלמוד בבלי מסכת עירובין דף סד עמוד א וב

המחזיק בנכסי הגר מה יעשה ויתקימו בידו - יקח בהן ספר תורה. אמר רב ששת אפילו בעל בנכסי אשתו. רבא אמר אפילו עבד עיסקא ורווח. רב פפא אמר אפילו מצא מציאה. אמר רב נחמן בר יצחק אפילו כתב בהו תפילין. ואמר רב חנין ואיתימא רבי חנינא מאי קראה דכתיב (במדבר כ"א) וידר ישראל נדר וגו'

11) רש"י מסכת עירובין דף סד עמוד ב

בעל בנכסי אשתו - בעי למיעבד בהו מצוה, דמילתא דתווהו בה אינשי נמי היא, ושלטא בהו עינא בישאאפילו כותב בהו תפילין - נמי מיקיימו בידיה מאי קראה - דעל ידי דעבד בהו מצוה מיקיימי בידיה - דכתיב וידר ישראל וגו' והחרמתי לשון הקדש, ועל ידי כך נשמעת תפלתם ונפלו בידם

12) אור החיים במדבר פרק כג ח

יש להעיר בעיקר הדבר של האיש המקולל, ממה נפשך אם הוא חייב כפי הדין רעה הבאה עליו באמצעות הקללה על כל פנים לא ינצל ממנה גם כי לא יקולל, ואם הוא כפי משפט אלקים לא עשה דבר שיתחייב עליו ביאת הרע קללתו תשוב על ראש המקולל, בשלמא הברכה לפי שמדה טובה מרובה, גם לעשות ה' רצון ידידיו לברך המתברכים מהם במדת החסד תקובל ברכתו גם למי שאינו ראוי לה כמו מעשיו, מה שאין כן מדה רעה כי לא יריע ה' לאדם חנם חס ושלום אכן עיקר הדבר הוא לפי שמדתו יתברך להאריך אפו לעוברי רצונו בין לצדיק כשיחטא בין לרשע הגם שירצה לחטוא, ומדה זו היא אחת מי"ג מדות רחמים שנאמרו למשה ונוהגת תמיד זולת בעת אשר יזעום ה' דכתיב כי רגע באפו (תהלים ל) אז מתגברים הדינים על הנתבע במשפט באותו זמן ולא תתנהג מדה זו של ארך אפים, וכמו כן כשיקלל אדם את חבירו תסובב הקללה שעונותיו אשר ה' מאריך לו אפו עליהם ימהר ליפרע ממנו, אבל אם אין לו עון לא תועיל קללת המקלל כלום

13) מהרש"א חידושי אגדות מסכת ברכות דף נה עמוד ב

כמו שמצינו שיש כח בנפש האדם לפעול בעינו לטוב כדכתי' טוב עין הוא יבורך וכן בהפך ברע עין כבלעם ובכמה מקומות וכיוצא בזה בדבורו הקל כדאמרי' (לעיל ז.) אל תהא ברכת הדיוט כו' ואל תהא קללת הדיוט קלה בעיניך מגילה טו. כח. ב"ק צג

14) בראשית פרק כא פסוק יד

וַיִּשְׁכַּם אַבְרָהָם בַּבֶּקֶר וַיִּקַּח לֶחֶם וְחֶמֶת מִיַּם וַיִּתֵּן אֶל הָגֵר שָׁם עַל שְׂכָמָהּ וְאֵת הַיֶּלֶד וַיִּשְׁלַחַהּ וַתֵּלֶךְ וַתִּתַּע בְּמִדְבַּר פָּאֵר שָׁבַע

15) רש"י בראשית פרק כא פסוק יד

ואת הילד - אף הילד שם על שכמה, שהכניסה בו שרה עין רעה ואחזתו חמה ולא יכול לילך ברגליו

16) מזרחי על בראשית פרק כא פסוק יד

שהכניסה בו שרה עין הרע ואחזתו חמה. והא דאמרין בפרק הפועלים, "עד יעקב לא הוה חולשא", צריך לומר דמיירי בחולשא דבידי שמים, אבל חולשא על ידי אדם הוה. אבל אין לומר דהתם בחולשא דמיתה קא מיירי, אבל חולשא שאינה של מיתה הוה, שהרי אמרו, "עד דאתא אלישע לא הוה דחליש ואיתפח, אתא אלישע בעא רחמי ואיתפח

17) תוספת ברכה פרשת בלק

ויען כי יש אנשים אשר לא ליבם הולך להאמין בכוח שליטת עין מאדם רע ובפעולתה להרע, לא אמנע מלהעתיק לכאן ספור נאמן מענין זה, מעלילה ממשית שנראית ונתאמתה כמו ממש לעינינו. ואספר את הדברים כמו שהם לשנת המדינה 1881, גליונות 2-3 יסופר, כי בעת illiustrirowni mir נכתבו במקורם הראשון בעיתון רוסי ההיא חקרו בעולם המדעים דבר אפשרות פעולה ממשית מהבטה עמוקה מן עין רעה, ועשו בחינה בזה בבית תחכמוני בפ"ב. כי בעת ההיא נדון שם איש אחד למיתה, ותבקש האקדמיה למדעים שם מהממשלה למסור לרשותה את האיש הזה לעשות עמו בחינה מדעית בענין זה עפ"י אופנים שתמצא לתכלית זו. ויקחו את האיש הזה וירעיבו אותו במשך שלושה ימים רצופים, ואחר כך הניחו לנגד עיניו ככר לחם, באופן שיוכל רק לראותו ולא להשיגו. ובראות האיש את הככר שלח בו חיצו עיניו בהבטה עמוקה מרוב צער מרעבונו עד כי נלאה נשוא צערו ותאחזנו

בולמוס. ואחרי כן חתכו את הככר ומצאו, כי מלא רעלים וארסים חזקים. ויחליטו החכמים, כי זה פרי ההבטה העמוקה של האיש, אשר מרוב צערו וכעסו על אשר לא יכל לקחת את הככר הגיח לתוכו חיצי ארסו. ומזה באו החכמים לידי החלטה, כי אמנם יש בכוח ארסי בעין כמו שיש בכח עלעקטרי והמגנטי וההיפנוטווי, אעפ"י שלא נראה אותם בחוש, אבל בכח פעולתם אין ספק. ע"כ דברי העיתון הנ"ל

OCULUS FASCINUS (FASCINATION, EVIL EYE) BENJAMIN L. GORDON, (18 M.D. Arch Ophthal. 1937;17(2)290-319.

A striking illustration of the belief that food may be poisoned by the glance of the fascinator was reported in the Russian paper Ilustriravanski Mir in 1881 "The Russian government turned over a convict sentenced to die to the Academy of Science for the purpose of testing the powers of evil eye. The prisoner was starved for three days during which a loaf of bread was placed in front of him of which he was unable to partake. At the end of the third day, the bread was examined and found to contain a poisonous substance." While this story does not prove anything as the bread might have been spoiled by being kept a damp cell for three days, the fact that a paper would print it shows the readiness of the public to believe, even in modern times, in supernatural powers of the eye.

19) תלמוד בבלי מסכת פסחים דף קי עמוד ב

כללא דמילתא כל דקפיד - קפדי בהדיה, ודלא קפיד - לא קפדי בהדיה

20) רשב"ם מסכת פסחים דף קי עמוד ב

כל דקפיד. יותר מדאי קפדי בהדיה השדים להזיקו ודלא קפיד כ"כ לא קפדי בהדיה להזיקו ומיהו למיחש מיבעי אפילו מאן דלא קפיד דלא קפדינן בהדיה דאי תימא דלא קפדי בהדיה כלל א"כ זוגות למה נזכרו בגמרא כך היה להם לחכמים לומר לא יזהר אדם בזוגות דלא ליקפדו בהדיה

21) שו"ת אגרות משה חלק אה"ע ג סימן כו

בענין עין הרע ודאי יש לחוש אבל אין להקפיד הרבה כי בדברים כאלו הכלל מאן דלא קפיד לא קפדינן בהדיה, כהא דמצינו בזוגות בפסחים דף ק"י. אבל איני רואה בזה שאשה צעירה שהוא כדרך העולם להתעבר שיהיה שייך עין הרע ואין להקפיד בזה

22) שולחן ערוך אורח חיים סימן קלב סעיף ב

אסור לאדם לצאת מבהכ"נ קודם קדושה דסידרא. הגה ואומרים אחר סיום התפלה עלינו לשבח, מעומד; (כל בו) ויזהר לאומרו בכוונה, וכשמגיע אל אל לא יושע, יפסיק מעט קודם שיאמר ואנחנו ב כורעים וכו' (טור); ואומרים קדיש יתום אחר עלינו, ואפי' אין יתום בבית הכנסת יאמר אותו מי שאין לו אב ואם; ואפילו מי שיש לו אב ואם יכול לאומרו, אם אין אביו ואמו מקפדין

23) שו"ת מהרי"ל סימן סד

והא ודאי פשיטא שאין להם לירא לאותן שהוריהן בחיים מלומר קדיש או להתפלל במוצאי שבתות, דאדרבה שפיר קעבדו וקורת רוח למתים בהארכת ברכו במוצאי שבת כמו שכתב הא"י (או"ז ח"ב ה' מוצאי שבת סוף סי' פ"ט). (מיהו אם אביו ואמו מקפדין ישמע להם כמו שכתוב בתשב"ץ (סי' תכ"ה)

24) שולחן ערוך אורח חיים סימן קמא סעיף ו

יכולים לקרות ב' אחים זה אחר זה והבן אחר האב, ואין מניחים אלא (יט) בשביל עין הרע; ואפי' אם א' הוא השביעי (וא' הוא המפטיר, לא יקראו השני בשמו משום עין הרע (מהרי"ל

25) משנה ברורה סימן קמא ס"ק יט

בשביל עין הרע - ואין נ"מ בין אחים מן האב או מן האם ואפילו אומרים שאין מקפידים על עין הרע ויש שמחמירין אפילו אב עם בן בנו משום עינא בישא ובמקום הצורך יש להתיר עם בן בנו

26) ברכי יוסף אורח חיים סימן קמא

דין ו'. ואין מניחים אלא בשביל עין הרע. מדקאמר ואין מניחין, משמע אפילו אם הם לא חיישי לעין הרע, אנוחי לא מנחינן להו שיעלו, כיון דאיכא עין הרע. והרב יד אהרן האריך להוכיח כך

27) הערות על ברכי יוסף אורח חיים סימן קמא הערה ד

ד. על אב ונכדו (בן בנו) כתב רבינו במחב"ר אות ה' דאם מקפיד עליו חושש. וביוסף אומץ סי' ט"ז אות ד' כתב שגם ב' אחים אין מניחים אותם לעלות זה אחר זה, אפילו אם הם לא חוששים. ע"ש. משמע שדרגות יש בדבר, ואיני יודע כיצד שמין. ושמא מכיון שבנכדו יש מחלוקת, כתב שאם מקפיד חושש